

MUSTAFA ÇOLAK • Bülent Ecevit

MUSTAFA ÇOLAK Osmaniye-Düziçi'nde doğdu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Kocaeli Üniversitesi'nde tamamladı. Siyasal liderlik, din-siyaset ve Türkiye siyasal hayatı konularında çalışmaktadır. Halen Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

İletişim Yayınları 2388 • Biyografi Dizisi 27

ISBN-13: 978-975-05-2099-0

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Bayram Şen

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

KAPAK ve İÇ FOTOĞRAFLAR Ara Güler, *Bir Dönemin Görsel Hikâyesi*

Beyaz Güvercinli Adam (BGA), Fotoğrafevi Yayınları, 2007

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Melis Oflas

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MUSTAFA ÇOLAK
Karaoğlan
Bülent Ecevit

İÇİNDEKİLER

Önsöz 9

Giriş 15

BİRİNCİ BÖLÜM

Çocukluk ve Gençlik Dönemi 27

Ecevit ailesinin kökeni ve geçmişi 27

Bülent Ecevit'in çocukluk yılları 35

Kolejli Ecevit: Şiir ve mistisizm 36

Doğu'ya açılan kapı: Tagore 39

Şiir, tasavvuf ve politika 43

Şiirlerinden bazı örnekler 49

Rahşan Ecevit 59

İngiltere günleri ve izlenimleri 66

Türkiye'ye dönüş ve gazetecilik 71

Politikaya ilk adım 78

İKİNCİ BÖLÜM

Gazetecilikten Politik Liderliğe 81

Siyasete hazırlık 81

Esin kaynakları: İsmet İnönü,
Fahri Ecevit ve uluslararası politika 82

Bülent Ecevit'in gözüyle Demokrat Parti ve Adnan Menderes.....	90
Gazeteci Ecevit ve din: "Din istismarına" karşı katı laiklik.....	93
Siyasette Ecevit: İnönü'nün yanında, ortanın solunda.....	102
Milletvekilliği.....	102
Çalışma Bakanlığı deneyimi.....	108
Ortanın Solu ve CHP Genel Sekterliği.....	113
Yeni koşullara uyum.....	114
Cumhuriyet Halk Partisi Ortanın Solunda.....	115
"Atatürk'ü eleştiren" bir genel sekreter.....	118
"Üçüncü adam".....	131
Ortanın Solu, devrimcilik ve din.....	136
Ortanın Solundan Demokratik Sola.....	142

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bülent Ecevit'in Yükselişi ve Düşüşü.....	149
Devlet devrimciliğinden halk devrimciliğine.....	149
Devrimci Solun CHP ve Bülent Ecevit'e bakışı.....	156
Umudun adı: Karaoğlan.....	164
Tarihsel yanılığın aşma denemesi.....	173
Yükseliş ve düşüş.....	178
Umudun tükenişi.....	184
Bir sol ilahiyat olarak inançlara saygılı laiklik.....	194
<i>Bad Godesberg</i> programı, Kurtuluş Hareketi ve inançlara saygılı laiklik.....	199

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

12 Eylül: Cezaevinden Başbakanlığa.....	207
"Sömürü düzeninde yeni aşama" ve 12 Eylül 1980 Darbesi.....	207
12 Eylül'den sonra Bülent Ecevit: Özgürlük ve arayış.....	214
Demokratik Sol Parti: "Her şeye yeniden başlamak".....	222
DSP-SHP: Benzerlikler ve farklılıklar.....	232

Demokratik Sol Parti ve din	237
2000’li yıllara doğru Bülent Ecevit’in “yeniden doğuşu”	242
Ecevit’in siyasete dönüşü: “Bütün umudum Demokratik Sol Parti”	244
Geleneksel oylar stratejisi	253
DSP’nin sosyal yapısı	259
Siyasetin değişen dinamiği ve “eski dost”ların düşmanlığı	264
Refah Partisi’nin yükselişi ve Ecevit’in refleksi	270
28 Şubat süreci ve Merve Kavakçı olayı	274
Bülent Ecevit - Fethullah Gülen ilişkisi	283
“Eski düşman”ların dostluğu ve “Phoenix”in çöküşü	291
Bülent Ecevit’ten geriye ne kaldı?	301
KAYNAKÇA	279

Önsöz

Mustafa Çolak'ın Doç. Dr. Yücel Demirer'in danışmanlığında hazırladığı doktora tez çalışmasının savunma jürisine davet edilmemeyle beraber, elinizdeki metinle ilişkilendirilmiş oldum. Bu süreçte alanında önemli bir boşluğu doldurmaya aday bir çalışmayla karşı karşıya olduğumuzu memnuniyetle fark etmiş, metnin daha da geliştirilmesi için bazı önerilerde bulunmuştuk. Sonuç olarak Bülent Ecevit'in entelektüel siyasal yaşamına dair yetkin bir biyografi çalışması ortaya çıktı.

Bülent Ecevit'in hayatı, kökleri Osmanlı İllmiye sınıfına dayanmakla beraber, Cumhuriyet dönemine başarıyla uyumlanan bir ailede başlar. CHP'den milletvekilliği yapmış bir baba ve ressam bir annenin oğlu olarak Ecevit'in kişisel serüveni, sadece genç Cumhuriyet'le değil, CHP'nin tarihleriyle de paralel okunabilir. Böyle bir kuşağın en belirgin özelliklerinden birisinin, yeni rejimi her ne pahasına olursa olsun koruma azmi olduğu söylenebilir.

Ecevit'i anlamak için, alttan alta hep devam eden ve kriz anlarında açığa çıkan bu misyon duygusunu aklımızda tut-

mahyız. Ecevit'i anlamaya çalışırken, 20'ye yakın kitap yazan ve entelektüel kimliğinden süzdürdüğü fikirleriyle siyasal alana müdahil olma tutkusunu hiç yitirmeyen istisnai bir entelektüel siyasetçiyle karşı karşıya olduğumuzu unutmamalıyız.

Ecevit'in edebiyat ve sanattan hoşlanan, içe kapanık tutkulu bir gençten yüzbinleri coşturan "Halkçı Ecevit"e dönüşmesi de sıklıkla rastlanmayan bir hikâyedir. Sanırım bu dönüşümü mümkün kılan tutkulu kişilik, zaman zaman en yakınındakileri dinlemesini imkânsızlaştıran bir inada, gözü karalığa da gidebilmiştir. Böyle liderlerin hayranları çoktur ama pek yakın dostları olmaz. Ecevit'in belki de en önemli "örgütlenme" başarısı Rahşan Ecevit'le hayat boyu beraberlik adımını atmasıdır. Böylece Ecevitler, kalabalıklar içinde iki kişilik bir yalnızlığa terfi etmişlerdir.

Elimizdeki çalışma, genç Ecevit'in entelektüel ve manevi gelişim ve arayışlarını oldukça detaylı biçimde ele alıyor. Bu maneviyat arayışında genel olarak dini görüş ve tutumların, özelde de İslâm'ın yerinin ne olduğuna dair hayli zengin bir malzeme toparlanmış.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde, bir süre yaşadıkları Londra'nın Ecevitler üzerindeki siyasal etkilerini görebiliyoruz. Ardından Ecevit'in ABD izlenimleri ve algısı ortaya konuyor. 1950'lerin Ecevit'inin ABD'ye oldukça sempatik bakan, Ortadoğu algısında oryantalist izler bulunan bir tavrının olduğunu görüyoruz. 1950'lerin baskın düşünce iklimi Ecevit'i de etkilemiş, kendi sınırları içerisinde tutmuştur.

Ailesi sayesinde hem İnönü hem de Nihat Erim'le yakın bağlar kurabilen Ecevit, Erim'in himayesiyle *Ulus*'ta yazmaya başlıyor. Ecevit'in 1950'lerdeki yazılarında sıklıkla karşımıza çıkan DP eleştirileri de "laiklikten taviz veren, irticaya müsamahakâr davranan parti" algısına dayanıyor. Bu anlamda geleneksel cumhuriyetçi çizgiden önemli bir sapma-

nın olmadığı söylenebilir. Ecevit, 50'li yılları “İnönücü” olarak geçiriyor.

İnönü'ye yakın genç bir siyasetçi olan Ecevit, bunun mükâfatını da 27 Mayıs sonrasındaki koalisyonda Çalışma Bakanı olarak alıyor. Ecevit, bakanlığı sırasında işçilerle sıcak bağlar kuruyor ama işverenleri de “işçi haklarının aşırılığı engelleyeceği, verimliliği artıracığı” hususunda ikna etmeye çalışıyor. Ecevit'in uzun süre özne olarak görülmeyen işçi örgütleriyle kurduğu sıcak bağlar, daha sonra dolaşıma girecek “Halkçı Ecevit” algısının da en önemli referanslarından olacaktır. Ecevit'in 60'lardan ölene kadar savunduğu, “sınıfların mevcut olduğu ama aralarındaki çatışmaların uzlaşma yoluyla uyuma çevrilebileceği” inancı da bu günlerde şekilleniyor. Ecevit'in Ortanın Solu söylemini sahiplenmesi ve onunla özdeşleşen isim olması da şaşırtıcı, zira bu söylem dolaşıma girdiğinde Ecevit'in henüz net ve kendi içerisinde tutarlı fikirleri olmadığı gözleniyor.

Ecevit'in aktif siyaset içerisinde bazı fikirlerinin değişmeye başlaması, “CHP ne yaparsa tekrar iktidar olur?” sorusu etrafında bir araya gelen genç entelektüel ve siyasetçilerin 1958'de oluşturdukları Araştırma Bürosu'ndaki tartışmalarla yakından ilgilidir. Başkanlığını Turhan Feyzioğlu'nun yaptığı birimde, çoğu *Forum* çevresinden gelen Doğan Avcıoğlu, Turan Güneş, Coşkun Kırca, Osman Okyar gibi isimler görev yapıyordu.

Ecevit'in özellikle 1960'ın ikinci yarısından itibaren yoğunlaşan arayışları, popülist bir iktidar stratejisinin olgunlaşma hikâyesidir de. Popülizm, seçkinler alanından halka uzanan; halkın onayıyla (tekrar) iktidar talep eden bir stratejisiyse, CHP ve *Ulus*'ta siyaseti öğrenen; “evde yetişen” Ecevit'in halka doğru önce temkinle sonra da kararlılıkla bir yürüyüşe başlaması, popülizm literatürü bağlamında tanıdık bir hikâyedir. Kitabın bu arayış haliyle ilgili bölümleri, Ece-

vit'in popülist stratejisini adım adım şekillendirmesini vukufla ortaya koyuyor.

Ecevit'in siyaset yolculuğu, önemli değişimlere de tanıklık eder. 27 Mayıs Darbesi'ni olumlu karşılayan Ecevit, İnönü'nün temkinli duruşuyla tavrını kısmen gözden geçirir, 12 Mart ve 12 Eylül'e kararlılıkla karşı çıkar. Yine Ortadoğu algısını şekillendiren oryantalist tavrından zamanla uzaklaşır, seküler Arap milliyetçiliğini ve özellikle Filistin mücadelesini destekleyen bir duruşa yönelir.

Ecevit'in dikkati çeken bir yönü, siyasal mesajlarını yazdığı kitaplarla verme konusundaki hayırhah titizliğidir. 1966 yılında *Ortanın Solu* kitabıyla başlayan bu serüven, *Bu Düzen Değişmelidir* (1968) ve *Atatürk ve Devrimcilik* (1970) kitaplarıyla devam eder. Artık Halkçı Ecevit'in entelektüel-siyasal inşası tamamlanmış, bu projenin seçmenden destek alması aşamasına gelinmiştir.

Elimizdeki çalışma, söz konusu üç kitapta adım adım ortaya çıkan popülist strateji ve popülist liderin kendisini bu stratejinin merkezine yerleştirme arayışını, bu kitapların titiz bir analiziyle ve yetkinlikle ortaya koymaktadır.

Kitapta "Ortanın Solu, Devrimcilik ve Din" başlıklı bölümde ortaya konulan analizin en dikkat çekici tarafı, buna göre, Ecevit'in mütedeyyin kitlelerle sağ partiler arasında oluşan güçlü bağları kırmak ve CHP'yle bu kitlelerin bağ kurabilmelerini sağlamak adına başvurduğu bilinçli arayışların detaylıca ortaya konulmasıdır. Ecevit popülizmi bir bakıma mütedeyyinlerle solu barıştırma ana hedefini merkeze almıştır denebilir. "Altyapı devrimleri yapmadan sadece üst yapıya yoğunlaşmanın dindar kitleleri CHP'den uzaklaştırdığı" tespitinde bulunan Ecevit'e göre, mütedeyyin bir insanın hayatında pozitif değişim yaratan sol projelere kayıtsız kalması mümkün değildir. Mütedeyyinler de ilerici olabilirler.